

Самур

№ 9 (256) 2012-йисан 29-сентябрь

1992-йисан январдилай акъатзава

Хабарар

www.samurpress.net

Къебеледа голъф - академия

Чи уълкведа спортдин голъф хел вилик тухун патал Къебеледа голъф - академия ва талуќу клуб арадал гъун къарадиз къачунва. Щийи проектдихъ галаз Азербайжан Республикадин Президент Илгъам Алиевни таниш хъанва. И кар къилиз акъудун патал Къебеледин Демирапаран вацунни дагъдин тамарин арада 80 гектардин чил чара авунва. Ина голъф патал майдан түкъуърда, голъф - клубдин ва мутъманханайрин дараматар, гакъини виллаир ва талуќу инфраструктурдин обьектар эцигда. Обьектар дагъдин вацун селлерикай хуъдай месэляярни гъяла. Ина спортсменар ва ял ягъизвай ксар патал гъар жуъредин къулай шартар арадал гъида.

Къахдин къадим амуқъаяр

Са шумуд юис идалай вилик археологиз Къах райондин чилерал, тъульувай 2500 метр къван къакъанвиле авай дагъдин къваларин арада къадим инсанрин дагъарар жагъанай. И ийкъара абуруз "Шелале" булахдин къибли пата авай Хоркъяя лугъузтай дагъардай вичин яргъивал 2 метр, гъяркуваль 1,5 метр тир хандакъдин вад лагъай къатуна, 2 метрдин деринвилай "Ашуъ" медениятдин девирдиз талуќу тир къванцин алатар, инсанрин къарабрин амуқъаяр, гакъини къул жагъанва. И карди 450 агъзур юис идалай вилик гилан Къах райондин чилерал къадим инсанар яшамиш хъайиди субутзава. Археологи гележегда Къахдин Сколат ва Хоркъяя дагъарра къалахар давамарун къети авунва.

Къафкъаздин къуъзъубур

И ийкъара чир хъайивал, дуънъядин чин яшар 100-дав агакъанвай ва 100-далай алатнавай къуъзъубурун 42 процент Къафкъазда яшамиш жезва. Карабаево-Черкессияда ва Къиблепатан Дагъустандын ихътин агъилбур генани пара дуъшуш жезва. Къиблепатан Дагъустандин са бязи лезги хуърера гъар са агъзур агъалийрал яшар 100-далай алатнавай са кас гъалтзава.

"Лезги мектебдал" чан хкида

И ийкъара Украинадин Харьков шегъерда кардик квай "Самур" жемиятдин крат идара ийидай директор, чи ватанэтъли, Къафкъаздин Кириг хуърый тир Феликс Нагиева малумат гайивал, жемиятдик квай лезги хизанрин къадар 160-дав агакъанва. "Самурдихъ" 15 касдилай ибарат Совет ава. И Советдин къил Агъаверди Адилов я. "Самур" жемиятдин тарифлу краракай сад ада хайи чал вилик тухун я. Пуд юис идалай вилик "Самурди" "Лезги Чалан чешне" лишандик кваз виридуънъядин конкурс тешкилнай. Конкурсдин къилин приз 10 агъзур доллардиз барабар тир.

Дидед Чалан тарсар гузтай муаллим рагъметдиз фейидалай къулухъ Харьковдин "Лезги мектеб" агал хъанай. Гила жемиятдиз мектебдал чан хкиз къланзава. "Самурдихъ" "Лезги Чалан югъ" лишандик кваз юиса садра чехи мярекат тешкилдай ниятни ава. И ният къилиз акъудун патал жемиятдиз Харьковдин машгъур лезги бизнесмени къумек гуда.

И ЧИЛ ХАЙИ ДИГЕ Я

Шалбуз дагъ. Сейфеддин Сейфединова Чугур шикил.

"ДАГЪУСТАНДИН ХУЪР" МУЗЕЙ

Магъачкъала шегъердин Расул Гъамзатов ан проспектдин 12 "б" нумрадин къвале "Дагъустандин хуър" тъвар алай музей кардик ква. Адан ихтиярда 4 зал ава. Икъ, чехи залда Дагъларин уълкведин халкъарин адетдин пекер, яшайишдин шартар менфят къачузтай затар, къвалин къаб-къажах, гъакъ абурун гъилери арадал гъанвай искусствводин шейэр къалурзава.

Ибур Дагъустандин халкъарин медениятдин ядигарар я. Гъвечи залда дагъвидин къвалин акунар къалурзава. Вичел "Пешекарвиле сеняттар" тъвар алай зал Дагъустан-

дин халкъарин пешекарвиле затариз талукъарнава. Алай аямдин харусенятдиз талуќу залдини вичел фикир желбазава. Ина алай аямдин авторри арадал гъанвай пекер, чара-чара регионра менфят къачузтай харусенятдин ядигарар раиж ийизва.

Вич кардик акатна са акъван пара вахт алатнавачтани, "Дагъустандин хуър" тъвар алай музейди Москва да къиле фейи "Интермузей - 2012" тъвар алай музейрин международный фестивалда иштиракна.

Музейди ислен югъ квачиз амай ийкъара сятдин 10-далай няянин 6-далди къвалахзава.

ЧАКАЙ КХЬЕНАЙ...

Лезгийрихъ анжасах чиз маҳсус балкъанрин жиснер ава. Абурун балкъанар сагълам, ийгин, къантар дагълух, къантар дуъзенлух чайра гъар гъихъти хъайтани военный тактика къилиз акъудиз виже къведай халисан дяведен балкъанар я. Гъавиляй пачагъди вичин са бязи хъяновай полкар патал балкъанар лезгийришай къачузва.

А. И. Гагарин,
Дербентдин губернатор.
1851-йис.

Дуънъя ракъини,
инсан савадлуви
экъу ийида.

Лезги халкъдин
мисал

О, Господи! Даруй мне любовь к тебе; даруй мне любовь к тем кого ты любишь; сделай так, чтобы я мог исполнить дела, заслуживающие твоей любви; сделай так чтобы любовь твоя была для меня дороже меня самого, дороже семьи моей и богатства.

Говорите истину, хотя бы она была горька и неприятна для людей.

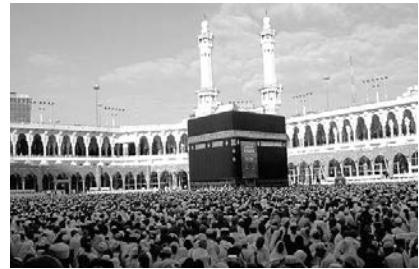
«Помогай брату своему мусульманину, не разбирая, кто он: угнетатель или угнетенный», - сказал Магомет. «Но как же можем мы помочь ему, если он угнетатель?» - спросили пророка. Магомет отвечал: «Помогай угнетателю удерживаться от угнетения».

Бог сказал «Тому, кто творит добре дело, я воздам в десятеро, - и более того, кому пожелаю; и тому, кто творит зло, будет такое же возмездие, если я не прощу ему; и кто хочет приблизиться ко мне на одну пядь, к тому я приближусь на локоть, а кто хочет приблизиться на один локоть, к тому я приближусь на двенадцать локтей; кто пойдет ко мне шагом, к тому я побегу; и кто предстанет предо мною, исполненный греха, но верующий в меня, пред тем я предстану, исполненный готовности простить его».

Никто не пил лучшего напитка, как человек, проглотивший гневное слово во имя Бога.

Ад скрыт за наслаждениями, а рай – за трудом и лишениями.

Бог говорит: «О, человек! Только следуй моим законам, и ты сделаешься подобен мне; и скажешь: «Да будет, - и будет так».

Магомет, спрошенный о том, в чем состоит высшая вера, отвечал: «Делайте всем людям то, что вы желали бы, чтобы вам делали люди, и не делайте другим того, того чего вы не желали бы себе».

Божие до тех пор, пока не будете иметь веры; и вы не исполните своей веры до тех пор, пока не будете любить друг друга.

Кротость и смирене суть отприски истинной веры, а пустые речи и украшения суть отприски лицемерия.

Истинная скромность – источник всех добродетелей.

Без скромности и целомудрия не может быть веры.

Будьте настойчивы в делании добра.

Блажен тот, кто, видя добре, благодарит Бога, а подвергаясь несчастиям, терпеливо их переносит; всегда награжден он от Бога.

Испытание искренности каждого верующего мусульмана заключается в том, чтобы оставлять без внимания все то, что находится не в его власти.

Бог устроил прямую дорогу с двумя стенами по ее сторонам, с отворенными воротами них, прикрытыми занавесками. В начале этой дороги стоит распорядитель, который говорит: «Есть, ветер крепче воды: он волнует и гонит ее». Они сказали: «О, Господи! Есть ли что-либо из созданного тобою более крепкое, чем вода?» Бог сказал: «Есть, вода крепче огня, ибо она останавливает и гасит огонь». Тогда ангелы сказали: «О, Господи! Есть ли что-либо из созданного тобою более крепкое, чем огонь?» Бог сказал: «Есть, ветер крепче воды: он волнует и гонит ее». Они сказали: «О, Господи! Есть ли что-либо из созданного тобою более крепкое, чем ветер?» Бог сказал: «Есть, дети Адама, дающие милостыню; люди, скрывающие от левой руки то, что они подают правой, преодолеют все».

Кто милостив к созданием Божиим, к тому милостив Бог; потому будь милостив к человеку на земле, к добруму ли, к злому ли, - а быть милостивым к злому, значит, удерживать его от зла.

То, что законно, - ясно, и то, что не законно, - тоже ясно; но есть сомнительное между тем и другим. Когда представится тебе такое сомнительное, воздержись и ничего не делай.

Каждый вожделенный взгляд - прелюбодеяние, и когда женщина на-душится и идет в собрание, где есть мужчины, с желанием показать себя, со сладострастным взглядом, она – прелюбодейка.

Вы не войдете в царство

Без скромности и целомудрия не может быть веры.

Будьте настойчивы в делании добра.

Блажен тот, кто, видя добре, благодарит Бога, а подвергаясь несчастиям, терпеливо их переносит; всегда награжден он от Бога.

Люди, нашедшие истинный путь, не сбились бы с него, если бы не вступали в споры.

Величайшие враги Бога – это люди, которые называют себя верующими, а творят дела неправды и дерзновенно проливают кровь людей.

Бог милостив к тому, кто добывает себе пропитание не попрошайством, а своим трудом.

Стремление к знанию есть Божественная заповедь для каждого верующего; но наставлять в знании недостойных его значит надевать жемчуг, драгоценные камни и золото на шею свиньям.

Тот не с нами, кто зовет других помогать ему в деле угнетения; и тот не с нами, кто отстаивает свой народ в неправде, и тот не с нами, кто умирает, помогая своему народу утверждать произвол.

ЗНАЕТЕ ЛИ ВЫ?

Человеческая речь является просто чудом. При разговоре мы синхронно задействуем около 100 мышц груди, шеи, челюстей, языка и губ. Каждая мышца представляет собой пучок, состоящий из сотен и тысяч мышечных волокон.

Для управления всем этим хозяйством используется больше нейронов, чем при ходьбе или беге. Один моторный нейрон может управлять движением 2000 мышечных волокон икроножной мышцы. В противоположность этому нейроны, контролирующие голосовые связки, управляют всего одним-двумя мышечными волокнами.

Каждое произнесенное слово или простая фраза характеризуются одним «шаблоном» мышечных движений. Вся информация, необходимая для произнесения фразы «Добрый день!» находится в речевой зоне головного мозга. Однако это не жесткая программа. Если, например, вы поранили язык или перенесли стоматологическую операцию, программа изменяется, чтобы как можно точнее произнести эту фразу в новых условиях.

Обыкновенное слово «Привет» может означать множество вещей. Тональность голоса показывает, человек доволен, скучает, торопится, злится, грустит, напуган, злы. Имеет значение также интенсивность голоса при произнесении фразы – она может свидетельствовать об иронии, привязанности, поддержке или насмешке. Смысъ этого простого выражения может изменяться за доли секунды благодаря сложной координации всех речевых мышц.

Человек может произносить до 14 звуков в секунду, при этом отдельные элементы речевого аппарата – язык, губы, челюсти могут двигаться не чаще двух-четырех раз в секунду.

Наши предки имели примитивную разговорную систему, включающую голосовые, тактильные и визуальные действия, схожие с «общением» среди животных. Речь появилась тогда, когда человек получил возможность представлять объекты с помощью символов и желание делиться этим знанием с современниками. Первый символический язык появился, как считают ученые, два с половиной миллиона лет назад, когда Щомо Щабилис (человек ловкий) стал изготавливать каменные инструменты.

Это занятие сыграло ключевую роль в развитии человеческого общества. Точность разборчивость речи становились все лучше и лучше, достигнув почти современного уровня у Щомо Сапиенс 150 тысяч лет назад. Рот, нос и глотка постепенно превратились в сложную систему, где воздух преобразовывается в гласные и согласные звуки путем движения языка и губ. Более того, появление грамматики и синтаксиса было результатом эволюционного процесса, начавшегося именно с простейших слов и выражений.

Народы мира

многоженства нет, более того, женщина – глава семьи. Родословную ведут по материнской линии, молодые живут у тещи, а не у свекрови. Хозяйство и имущество принадлежит женщине. Обязанность мужчины – содержать семью.

У туарегов не жених делает предложение невесте, а женщина подбирает себе мужа. Если тот не оправдал надежд, жена выступает инициатором развода. Женское главенство, впрочем, не означает, что мужчины все сплошь – затукаанные подкаблучники. Мужчины и женщины могут свободно общаться, не опасаясь пересудов. Домашние обязанности не делятся на женские и мужские, а в случае необходимости женщины вполне могут взять в руки оружие и справиться с ним не хуже управляемого ими «сильного пола».

По исламским традициям лицо женщины скрыто паранджой. У туарегов такая «обязанность» возложена на... мужчин. Они верят, что нечистый может забраться в тело человека через нос, уши и глаза, а посему начиная с восемнадцатилетнего возраста носят на лице повязку-тагельму. Только надев тагельму, юноша становится настоящим туарегом.

Гордым имошагам неведомо смиренение и покорность. Уже два тысячелетия они кочуют по пустыне, не признавая запретов и границ. Горе тому, кто встанет на их пути.

Великая пустыня Сахара занимает почти треть Африканского континента и делится между десятком стран. По территории половины из них до сих пор кочуют племена горных туарегов. Они именуют себя имошагами – вольными людьми. Впрочем, такое проявление позволительно не для всех. Более миллиона людей, именно такое количество кочевников зафиксировано последними переписями, как и в древности, разделено на сословия – касты. Высшие среди них – священники-марабуты и воины. Низшие – ремесленники – белла, слуги и полукровки, потерявшие привилегию быть имошагами.

ТУАРЕГИ

отношении к золоту. Его можно было доверять кочевникам без опаски. Туареги никогда не прикасались к «благородному металлу», искренне уверенные, что золото несет только смерть и болезни. Даже сегодня туареги не используют золотых украшений, только серебряные.

Испокон веков пустынны воины носят одежду традиционного синего цвета. Он стал символом маленько народа, представителей которого называют голубыми людьми. Вода – самый большой вопрос в пустыне. Считается, что под Сахарой спрятаны ее громадные запасы, но на

поверхности на счету каждый колодец. Для туарегов они святыни, все тщательно ухожены и укрыты. Намеренное или случайное отношение к колодцу без должной почтительности раньше каралось немедленной смертью. Риск сохраняется и сегодня.

В пустыне туарегам удалось сберечь свою самобытность и чистоту крови. Их язык – диалект берберского, есть даже своя уникальная письменность – тифинанг, пользуются которой только женщины. Кочевники-правоверные мусульмане, но ислам не стал причиной реорганизации традиционных семейных отношений. Никакого

Bu günlərdə "Azərbaycan" nəşriyyatında yazıçı-jurnalist Müzəffər Məlikməmmədovun "Hacı Davud" adlı tarixi-sənədli kitabı çapdan çıxmışdır.

Oxucu! Bu kitab səndə milli qürur hissi oyadacaq. O, səni bir çox mətbəblərdən agah edəcək. Azərbaycanı və Dağıstanı İran işgalindən azad etmiş XVIII əsrin görkəmli ləzgi sərkərdəsi Hacı Davud Müşkürvinin rəhbərlik etdiyi xalq azadlıq hərəkatına indiyədik niyə düzgün qiymət verilmədiyini başa düşəcəksən. Tarixinlə, qəhrəmanlarınla fəxr edəcəksən. Hiss edəcəksen ki, bu kitab Hacı Davudun rəhbərlik etdiyi xalq azadlıq hərəkatını "quldur hərəkatı", üşyançı dəstələrini "quldur dəstələri", İran əsərətine qarşı döyüşləri "azığınlıq" və "soyğunçuluq" adlandıran, sovet şinelindən çıxan üzəndəraq tarixçilərə və bəzi müasir müəlliflərə, bir sözlə, tarixi saxtalaşdırılara kəsərlə cavabdır.

Hələ öten ərin 80-90-ci illərində Hacı Davudla bağlı bir sıra məqalələr dərc etdirən, xalq

şəhərinə qarşı döyüşlərin iştirakçısı olmuş Cənubi Dağıstanın Cebe kəndinin sakini Novruzun ona həsr etdiyi poeməni ilk dəfə olaraq məhz M. Məlikməmmədov toplamış və oxuculara çatdırılmışdır. Həmin əsərlərin ləzgi və Azərbaycan dillərində oxuculara çatdırılması təqdirdə layıqdır.

Məlum olduğunu kimi, Hacı Davudun rəhbərlik etdiyi xalq azadlıq hərəkatı ilə bağlı çoxlu ziddiyətli fikirlər mövcuddur. Həm

BÖYÜK TÖHFƏ

azadlıq hərəkatını tarixe yeni nəzər salmaqla, müasir tələblər baxımından araşdırınan tanınmış qələm sahibi, yazıçı, jurnalist, tarixçi Müzəffər Məlikməmmədov illər boyu topladığı zəngin arxiv material-larından istifadə edərək, ilk dəfə oxucuya indiyə kimi məlum olmayan bir çox yeni sənədlər və mənbələr təqdim etmişdir. Oxucuya Hacı Davud və azadlıq hərəkatı ilə əlaqədar yeni faktların çatdırılmasında xüsusi fikir veren müəllif öz qəhrəmanının igid sərkərdə, ağıllı siyasetçi, müdrik dövlət xadimi kimi fealiyyətini geniş işıqlandırmış, onun dolğun və yaddaşalan obrazını yaratmışdır.

Uzun illərin axtarışları M. Məlikməmmədovun Hacı Davudun bir sıra qələbələrini etrafı araşdırmağa imkan vermişdir. Tarixi ədəbiyyatda bu qələbələrdən bəzilərinin ancaq adı çəkildiyi halda, müəllif bu kitabda bir sira döyüşlərin geniş təfslitini verir, Şamaxının, Muğanın, Qarabağın, Təbrizin, Ərdəbilin, İran qoşunlarından azad olunmasında Hacı Davudun qazandığı parlaq qələbələrdən, həmcinin Gence döyüşləri ilə bağlı hadisələrdən etrafı söhbət açır.

Hacı Davud və onun başçılıq etdiyi xalq azadlıq hərəkatı ilə bağlı söylənmiş fikirlərdən, həmcinin tarixi məktublardan ibaret fəsiller də kitabın dəyərini artırır. Buradakı sənədlərin əksəriyyəti ilə oxucu ilk dəfə tanış olur.

Bu kitab tariximizlə yanaşı ədəbiyyatımıza da yeni töhfələr verir. Hacı Davudun igidlilikləri ilə bağlı xalqın vəf etdiyi qəhrəmanlıq mahnilarını, həmcinin sərkərdənin müasiri və İran iş-

Oktyabr inqilabındanək yaşamış müəlliflərin, həm də sovet dövrünün ilk illərində axtarışlar aparmış tarixçilərin eksəriyyəti hərəkatı dərindən araşdırımaq, onun baş verməsində rol oynamış daxili və xarici amilləri etrafı öyrənmək, burada teşkilatçı və başçı kimi Hacı Davudun tutduğu yeri, oynadığı rolu müəyyənləşdirmək əvəzində hərəkatı "kortab" talanlar və qarətlər" kimi qələmə vermişlər. Yalnız Böyük Vətən müharibəsindən sonrakı dövrlərdə V.N. Leviatov, F.M. Əliyev, A.R. Səxəsədov, X.X. Ramazanov, A.I. Tamay, A.A. Butayev kimi Azərbaycan və Dağıstan tarixçilərinin əsərlərində Hacı Davudun rəhbərlik etdiyi hərəkat xalq azadlıq hərəkatı kimi xarakterize olunmağa başladı.

M. Məlikməmmədovun "Hacı Davud" kitabında həmin xətt davam etdirilir, bu sahəde yeni konsepsiya irəli sürüldür. O, özündən evvəlki müəlliflərdən fərqli olaraq hərəkatı daha dərindən araşdırır, onun aparıcı qüvvələrini, məqsəd və vəzifələrini, mərhələlərini, teşkilatçı və başçı kimi Hacı Davudun və onun silahdaşlarının roluна dənən işıqlandırır. O, ilk dəfə olaraq, hərəkatın indiyədək öyrənilməmiş tərəf-lərini açıqlayır, oxucuya zəngin faktiki material təqdim edir.

Bütün bunlar M. Məlikməmmədovun uzun illər apardığı gərgin axtarışların bəhrəsi olan "Hacı Davud" kitabının xalqımızın həyatında böyük hadisə, tariximizə böyük töhfə olduğunu deməyə əsas verir.

Sədaqət KƏRİMOVA

QUBA BU GÜN

Böyük tikinti işləri

Qədim şəhərin hər terəfində tikinti - abadlıq, yenidənqurma işləri görülür. Aramsız işləyən texnika və adamlar qədim Qubanın simasını dəyişdirmək əzmindədir. Küçə və prospektlərdə kanalizasiya və su xətləri təzələnir, evlərin köhnəlmış damları dəyişdirilir, binaların fasadları qaya daşları və ağ layla üzlənir, işıq direkləri dəyişdirilir, yeraltı qaz xətləri çekilir.

Hazırda şəhərin en böyük tikinti meydancası Heydər Əliyev adına mədəniyyət və istirahət parkıdır. Burada rayon icra hakimiyyəti üçün üçmərtəbəli inzibati bina və gənclər evi inşa olunur. Artıq həmin binaların tikintisi başa çatmaq üzrədir. Parkda eyni zamanda uzunluğu 50 metr olan hovuz tikilir, musiqili fəvvarə quraşdırılır. Burada "Bayraq meydani" da salınır. Üçrəngli Azərbaycan bayrağı 70 metrdən çox hündürlüyü olan postament və dirək üzərində dalğalanacaq.

Başqa tikintilərdə də qızığın iş gedir. Şəhər 1 sayılı körpələr evinin, A. Bakıxanov adına tarix-diyarşunasılıq muzeyinin yeni binasının, şəhərə giriş qapısının tikintisi sürətlə davam etdirilir.

Rayonun kəndlərində də tikinti - abadlıq işləri geniş vüsət alıb. Talabı kəndində 80, Möhüç, İspik, Talabiqışlaq kəndlərində 180, II Nügədi və Qaraçay kəndlərində hərəsi 360 şagird yerlik məktəb binalarının tikintisi buna yaxşı misaldır. Bundan əlavə Dağlı, Küçələ, Hacıqayıb, Xucbala, Aşağı Tüləkəran kəndlərində də yeni məktəblərin tikilməsi qərara alınıb.

Kəndlərin qazlaşdırılması

Keçən il istifadəyə verilmiş Quba-Qəçrəş-Qırımlıqazma yolu

sürətlənib. Çartəpə, Aşağı Xuc, Aşağı Atuc, Susayqışlaq, Digah və Xucbala kəndlərinə bir pilləli sistem əsasında qaz xətti çəkilər istifadəyə verilmişdir. Hazırda Alpan, Kürkün, Uzunmuşə, Gərəy və Susay kəndlərinə qaz xətti çəkilir. Ümumilikdə rayonun 41 yaşayış məntəqəsi qazlaşdırılmışdır.

Hazırda qubalıllar şəhəri regionun ən gözəl şəhərlərindən birinə çevirmək əzmi ilə çalışırlar. Son vaxtlar burada istifadəyə verilmiş "Quba meydani" və yaraşlıqlı binalar da bunu sübut edir.

Hamını heyran edən meydən

Bu ilin iyunun 15-də - Milli Qurtuluş günündə istifadəyə verilmiş "Quba meydani" şəhərin mərkəzinə xüsusi gözəllik gətirib. Əvvəller bura park idi. Həmin park yenidən qurularaq müasir memarlıq üslubunda inşa olunub. 1,2 hektar ərazini tutan meydən mədəni-kültəvi tədbirlərin mərkəzinə çevrilib. Burada insanların yaxşı istirahət etmələri üçün hər cür şərait vardır. Meydanda usaq əyləncə mərkəzi, kafe və digər tikililər inşa olunmuşdur. Buradakı şərait şəhərdə sərgilər, bayram konsertləri və digər tədbirlər həyata keçirməyə imkan verir.

deposu tikilmişdir. Əhalinin içmeli su ilə təmin olunmasından ötrü 3 artezian quyu qazılmış, böyük su anbarı tikilmişdir. Qəsəbədə müasir işıqlandırma sistemi quraşdırılmışdır. Qusarçayın sahilində yerləşən bu yaşayış məntəqəsinin təh-

Quba avtovağzalı

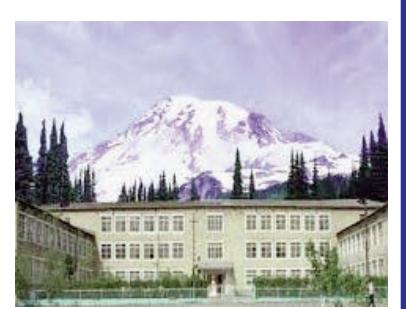
Şahmat məktəbi

lüksizliyinin təmin olunmasından ötrü 360 metr uzunlığında qoruyucu bənd tikilmişdir. Küçələr asfaltlaşdırılmış, yaşıllı xiyanbanalar və gül-

Yeni yaşayış binası

lükler salınmışdır. Yaraşlıqlı qəsəbəni daha da gözəlləşdirmək üçün yeni sakinlər əllərindən gələni

Daha bir məktəb

edirlər. Bu yaşayış məntəqəsi qədim Qubanın necə inkişaf etdiyini, bu gününü əks etdirən parlaq nümunədir.

"Samur"un müxbir postu

BILIRSİNİZMI?

baycanlılarından ibarət silahlı dəstələr Digah kəndi ərazisində polkovnik Amazaspın rəhbərlik etdiyi erməni və bolşevik qoşununu darmadağın etmişlər. Həmin yer indi "Qanlı dərə" adlanır. Bu hadisələrlə əlaqədər 2009-cu ildə tanınmış qələm sahibi Müzəffər Məlikməmmədovun "Qanlı dərə" kitabı çap edilmişdir.

• 1918-ci ildə ingilis səyyahı Amotoni Cenikson, 1636-ci ildə Adam Oleari, 1703-cü ildə hollandiyalı alim Le-Bryün Quba bağlarına yüksək qiymət vermişlər.

• 1918-ci ildə erməni daşnakları və bolşeviklər Quba qəzasının 162 kəndini dağlımış, 16 min dinc əhalini qırılmışlar. 1918-ci ilin mayın 18-də Həmət ağa Cağarvinin, Mühübəli əfendi Kuzunvinin və Əlibəy Zizikskinin rəhbərlik etdikləri ləzgilərdən və az-

• 1926-ci ildə akademik V. V. Paşkeviçin verdiyi məlumatə görə Quba-Xaçmaz zonasında 280 yerli alma və armud sortları yetişdirilirdi.

• 1934-cü ildə Qubada Azərbaycanın ilk xalçaçılıq texnikumu fəaliyyətə başlamışdır.

• Hazırda rayon əhalisinin sayı 158 min nəfəri ütüb. Burada 1 şəhər, 2 qəsəbə, 159 kənd məvcuddur. Quba əshərinin əhalisi 38 min nəfərdir.

• Yeni qərara əsasən hər ilin sentyabrın sonunda və ya oktyabrın evvələrində Qubada "Alma bayramı" keçiriləcək.

Adını qoruya
bilməyən xalq
vətəni də qoruya
bilməz.
Hacı Davud

ЧАЛАН ЖЕНГЧИ ХЫЗ

Алай йисан 20-сентябрдиз Магъачкъалада Седакъет Керимовадин "Чалакай баллада" ктабдин презентация гзаф гурлудаказ кыле фена. Инал гъар са кас лезги чалан женгчи хыз, чанда лезги цай аваз рахана

Ктабдикай

Келзавайбур гъеле чи литературадин тариҳда вакъиадиз элкъвей "Кълар, къларвияр" ктабдин тарьсирик кумаз, С. Керимовадин вичин "Чалакай баллада" тъвар ганвай мад са зурба ктаб чапдай акъуда. Им датлана хайи чалан къайгъу чутгавтай, ам вилик тухуз алахъздавай, "зи уымур зи чалан женг я" лутгъувай зариди чи чалаз хажнавай гүмбет я лутгъуз жеда.

Мукъвара Магъачкъаладин "Наука" чапханади чапдай акъудай, 560 чиникай, хъягънавай шириркайни поэмайрикай ибарат тир "Чалакай баллада" ктаб чалан гъакъиндай акъван хъсан ери аваз бегъемарнава хъи, ина гътнавай гъар са эсер кел-завайбуру к руғъ кутадай, рикъел аламукъадайди хъанва. Ктабдин тъвар тир "Чалакай баллада" поэма лагъай-ти, гъар са касдиз хайи чал хуын патал эвер гузтай халисан гимн я.

Икъван гагъди келзавайбурууз вич тъвар-ван авай шаир, къираг, драматург, композитор хыз сейли тир С. Керимова халисан чалан женгчи я. Эхиримжи йисара чи литературада ада къван чалакай хълизтай къвед лагъай шаир авач лагъайта, чун ягъалиши жеч. Чалан тема адан яратмишунрин лейтмотив я. Икътирийи ктабда гътнавай "Чъланва чал", "Дидедин чал", "Гафар", "Ва-тандикай фикирар", "Рахазва чал", "Гъайр", "Чалан Кябе", "Лезги чал" тъварар ганвай ширирай, "Чалакай баллада", "Лезги руғъ" поэмайрай ва маса эсеррай хъсандин къатбуз жеда.

Шаирдин цийи ктабди презентациядиз атанвай инсанар хайи чалан сұйындарда туна.

Мярекатдикай

Дагъустан Республикадин кылин ктабханада тухтай и мярекатдиз құдради шаирар, къирагар, алимар, чалан пешекарар, журналистар, литераторар атанвай. Баку, Магъачкъала, Дагогни, Каспийск, Дербент шегъеррай, Дагъустандин Ахъцегъ, Къурагъ, Мегъарамдхуър, Къасумхуър, Стәл Сулейманан районрай атанвай келзавайбуру, гъакъин авар ва къумук шаирри, Дагъустан Республикадин гъукуматдин телевиденидин лезги программадин журналистри, радиодин азербайжан чалан редакциядин, "Аран" телевиденидин, "Лезги газетдин", "Дагестанская правда", "Настоящее время" газетрин мұхабирри, шаирдин поэзиядик чин фикирар лутгъувай, садбуру келзавайбурувай жузун-качузунар ийизвай. Тедбир тухудай вахт алуқынавайтани, келзавайбуру шаирдиз заңдиз фидай мүмкінвал гузвачир, адав автографар хълиз тазвай. На лутгъуди, дараматдин сад лагъай мертебада презентациядин сад лагъай пай гаттунавай.

Тедбир кыле фена къланзай къвед лагъай мертебада чи машгъур шаир Арбен Къардашан рөгъбервилек кваз мярекатдиз хъсандақаз гъазурвилер акунай. Столар алай цүкверин күнчлары рикъел шадарзлавай. Зи кылыв гвай ксари лагъайвал, икъван гагъди Магъачкъалада са презентацияни икъван гурлуз кыле фейиди туш.

Рахунрай

Къвенкъве межлис тухузвай шаир Арбен Къардаша С. Керимовадин уымурдин рекыкайни яратмишунрикай ихтилатна, ада чи литературадик чехи пай кутунвайди мад са зурба ктаб чапдай акъуда. Им датлана хайи чалан къайгъу чутгавтай, ам вилик тухуз алахъздавай, "зи уымур зи чалан женг я" лутгъувай зариди чи чалаз хажнавай гүмбет я лутгъуз жеда.

Гъаким Къурбан (филологиядин илимприн доктор, профессор): - За къведра Седакъет Керимовадин яратмишунрикай чехи макъалаяр къхена. Ам жураба-жууре терефрихътай бажарагъ авай зари я. Адан ширир лезги руғъдикай, намусдикай, такабурлувиликай теснифнавай жанлу риваятар я.

Шаир ва журналист хъунилай гъе ири, келзавайбуруз ам гъикаятчи ва драматург язни малум я. Устад заридихъ ва-

къет" гафунихъ "вафалувал" хътин мана ква. Ам вичин ватандиз, халкъдиз, яратмишунриз лутгъуз тежедай къван вафалу инсан я. Седакъет Керимова лезги халкъ я. 2003-йисуз за Бакуда чи шаирдикай пуд чалал кхъенвай ктаб чапдай акъудай. А ктабда машгъур шаирри ва алимри и кълемэгълидин яратмишунрикай лагъанвай гафарни гътнава. Са бязи фикирар квев агақъариз къланзава. (Ктабдай са къадар фикирар келна. Залда ашуқынавайбуру гзаф гурлу капар ягъана.)

Мегъамед Гъусейнов (композитор): - Завай инал композитор хыз Седакъетан агалкъунрикай талана жедач. Ада теснифнавай манияр гъар са лезгидин рикъиз хуш я. Адан "Чалакай баллада" ктабда гътнавай шириарни гъа и манияр хыз рикъел аламукъадай. За шаирдиз цийи ктаб мубарказава, ада мадни чехи агалкъунар талабзава.

Баху - Меседу Расулова (авар шаир): - Седакъет Керимовадихъ галаз таниш хъунихъ зун гзаф шад я. Ам хъсан шаир хыз, вичелай чехи крап алакъдай хъсан инсанни я. Ада Бакуда чапдай акъудай зи ктабдиз гъикъван күмекар гана. Зи ширир лезги чалаз элкъуэрна "Самур" газетдин чинриз акъуда. Зани адан са къадар ширир авар чалаз элкъуэрна. Ихътин шаир авай лезгияр баҳту халкъ я.

Эхирдай

Лезги Писателрин Союздин кыл Максим Максимова, машгъур шаир Мердали Жалирова, жеъгъиль кълемэгъли Муса Агъмедова, политолог Ханжан Къурбанова

жиблу темаяр ава: лезги ватан, халкъ авай гвалар, гъялана къланзай месэлэярни талар, лезги чал. Ада вичин ширир халкъдин девлетту, миже квай чалал хълизва. Саки вири эсеррэз везин ва ритм, гужлу рифмаяр хас я, гъавиляй гзафбур манийриз элкънева.

Ағъариза Саидов ("Лезги газетдин" къилин редактор): - "Лезги газетдин" келзавайбуруз Седакъет Керимовадин тъвар хъсандин таниш я. Чи газетдин чинриз акъудавай адан ширир сивяй-сивиз физва. И мярекатдихъ авсиятда чна тым чи сейли шаирдин ширирчин чин чалнава, гъамни колективдин патай са гъвечи савкъват гъазурнава.

Асеф Мегъман (شاир, композитор): - Седакъет гзаф чехи агалкъунар авай шаир я. Адан шириарни поэмаяр гъакъикъатдани инсандин руғъ кутадай. Зан инал Седакъета кхъенвай жуван са ширир келиз къланзава. (Асеф муаллими ширир келна ва а ширир залда ашуқынавайбуру гзаф хушдақаз къабулна.)

Фейзудин Нагъиев (шаир, филологиядин илимприн доктор): - Чи литературадик чехи пай кутунвай, вичин поэзиядиз дерин фикирарни цийи рангар, цийи саягъда гаф лутгъун хас тир Седакъет вах лезги келайбурун рикъел алай шаир я. Адан "Чалакай баллада" ктаб-а гътнавай ширир хыз, маса эсерарни гъар са лезги паталди лутгъуз тежедай къван къиметлубур я. Зун адан къизилдин чаларал эбеди яз ашуқуя.

Музыффер Меликмамедов (шаир, журналист): - Зун Седакъет Керимовадин гзаф ктабрин редактор я. Адан яратмишунрикай шаирин хълене са макъалаярни къхенва. "Седа-

чинин раҳунра шаирдин поэзияди чахъ гъихътин дамах кутазватла лагъана.

Чахъ галаз ихтилатдай вахтунда филологиядин илимприн доктор, Россиядин Төбии Илимприн Академиядин академик Агъмедулагъ Гъулмегъамедова, Дагъустандин Гъукуматдин Университетдин профессор Гъажи Гашарова, гъа университетда пешекарар гъазурзавай филологиядин илимприн доктор Файда Гъаниевади, VIII виш йисаз талукъ "Алупан улуб" шифр ачу-харна келай машгъур алым профессор Яралы Яралievaz Стәл Сулейманан райондин вири ағъалийри разивал къалурзава.

Шаирдин поэзиядал рикъел алай Мегъман Саруханова адан "Чалакай баллада" поэма, "Чъланва чал", "Стәлар", "Ви сурал са улуб алай" ва маса ширир хуралай келайла мярекатдин иштиракчыри ара датлана капар ягъана. Вирида лутгъувай: "Аваз хъурай ихътин шаир, аваз хъурай ихътин поэзия!"

Музыффер МЕЛИКМАМЕДОВ,
Магъачкъала - Баку
Ширир Къудрат Алиеванбур я.

Хъсан шаир са царцелайни чир жеда.
Расим Гъажи

Хабарар

www.samurpress.net

Завод эцигнава

Дагъустандин Стәл Сулейманан райондин Вини Стәл хурурз хъфизвай шегъре рекын къерехда, багъларин юкъва эцигна, и мукъвара кардик кутунвай ички квачир хъвадай заттар акъудавай "Мевер" тъвар алай заводди хурурын вай райондин ағъалийрин дуланажагъ хъсанардай мумкинвал гуда.

Алай вахтунда ина акъудавай яд вири дагъустанвири чехи ашкъидивди къачузва. Вучиз лагъайтла цихъ акъалтлай журедин михъивал, вичин дад, къапарихъни инсанар желбай акунар ава.

Карханадин вири цехер кардик акатайла, ина 150 касдиз къалахдай чкаяр жеда. Икъван гагъди тамамарнавай къалахриз 500 миллион манатдив агақына пулунин такъатар харжнава. Завод эцигун патал чехи зегъмет чугур Имам Яралиеваз Стәл Сулейманан райондин вири ағъалийри разивал къалурзава.

Загыр Арухован тъвар гуда

Лезги халкъдин къегъал хва, Дагъустан Республикадин милии сиясатдин, информациядин ва къецепатан алакъайрин реекъя министр, къуллутгъдин везифаир къилиз акъудайла бед-бахтили гъалара телефон хъайи Загыр Арухован тъвар эбеди яз рикъел хуын патал Дагъустан Республикадин Президентдин серен-жемдади Магъачкъаладин са күчедиз адан тъвар гуда. Икъван гагъди З. Арухован тъвар Дербент райондин Белиж поселоқда са күчедиз ганва.

Чехи сувариз элкъвена

Мад са къегъади лезги халкъдин тъвар хжакна. Алай йисан июлдин вацра Гъабиб Аллагъвердиева IBO версиядай дүньядин чемпионвилин тъвар къачуна. Адан агалкъун лезги халкъ патал чехи сувариз элкъвена.

Пешекарри къейд ийизвайвал, Гъабибан къетенвал ам я хы, эгер женг 12 бягъсиникай ибарат ятла, лезги къегъал 24 бягъс кылы тухудай къуват къватына Гъасирдал экъеч-зава. Гъа и карди адан женг лайихлудаказ кыле тухуз күмек гузва.

Боксдай дүньяда виридалайни кесерлуди тир The Ring Magazine журнали Гъаби Аллагъвердиев и версиядай 63,5 килограмдал къедалди заланвал авай дүньядин лап хъсан 10 боксчидин жергедик кутунва.

"Леки" чемпион хъана

Чипх спортын гзаф хилерай агалкъунар авай лезгийрин арада футboldуни вилиди чехи камар къачузва. Мегъарамдруърун райондин "Леки" командаи ийкъара пуд лагъай гъилда Дагъустандин чемпионвилин тъвар къачуна. Гила "Лекида" лигум хъайи футболистриз Россиядин маса лигайриз телкифзава. Командаи нубатдин кам Россиядин 2-лигадиз къауз алахъздава. Командаидин дамах тир гъужумчи Тофик Къадимовах галаз къецепатан са шумуд командадиз икъар кутуниз къланзава.

“САМУРДИН” МЕКТЕБ

Узнифат Алишан руш Мевланова 1939-йисуз Қылар райондин Мучугърин хуъре дидедиз хъана. Вичин гъуль Хезен 38 йиса аваз рагъметдиз фейдалай къулухъ ада къуд веледиз дидевални авуна, бубавални.

Сифте яз ада баядар вичин дидедивай, 68 яшинда аваз рагъметдиз фейи Зульгъре Султановадивай ван хънай.

“Мучугъла Ракъяят, Кафият хътиң баядрин устадар авай. Абуру мел-межлисрал хуралай баядар клелайла вири пагъ атана амульдай,” - лутъуз ихтилатда Узнифат халади.

Узнифат Мевлановадал алай ийсан июндик ваца гъафил къена, чан хтанва. Гъафил къиникъ вуч заты ятла къатлай дишегълиди вичел дийи кылелай чан хкай “ОКИ”

клиникадин дүхтүрриз, иллаки Малик Керимоваз алхишарзана. Вичи лутъузтайвал, адап вилик щуд йис инлай вилик дүнья дегишарай хай велед Раја экъечинай. “Я диде, вуна ина вучзавайди я, хъвач атай чкализ”, - лагъана вич ада дүньядай чукурна къван.

И кардилай къулухъ ада хуралай баядар келиз гатунна. Булах хъиз разга гила дишегъли.

УЗНИФАТАН БАЯДАР

Къацу багъдиз яд гуда за, Къацу векъин къаникай физ. Я руш, вуна рикI ақбұдда, Икъя пудра виликай физ.

Яргунарин Самбурудин яд, Гъар дердиниз дарман ялда. Руш къанидаз це, чан диде, Дүнья вад къан мұтъман ядда.

Са сумавур чай эцига, Диши гъульын лепедикай. Икъван къани зун хъанач ваз, Цай къурай на лемпедикай.

Дүз дутунай Керем фида, РикI иширдай баяд лутъуз. Ширасардиз Эсли къечіда, Аман Керем, кая лутъуз.

Къизилгүльдин яд галукъай Синидавай лацу къендер. За зи дердер аладарда, Зарул-зарул лутъуз бендер.

Ич вегъена, кард ахъяя, Яргунарин багъларади. Хуър лагъана хъша стха, Рагъ ақпәдай дагъларади.

Гүзел ярдин гүзелвияй, Аватналда чуынгүр гъилияй. Икъван къани зун хъанач ваз, Цай къуна күй вун зи хъилияй.

Къакъан синел сил цада за, Къушарин пай, къушарин пай. За таралай ич атуда, Булахдалай рушарин пай.

Къацу нике масан ачкар, Ви къармахар чилиз фий яр. Икъван къани зун хъанач ваз, Вун яд авай гъульуз фий яр.

Ирид дагълар ирид жалгъя, Са жалгъадай къай къвезава. За пенжердай килигайла, Несиб тахъай яр физава.

Ичин тараар са жергеда, Палид тара санжак ава. Гъил къачу и курладилай, Заз цувад яш гъанжак ава.

Къулан вацжал къуларин мұғъ, Къуларилай яд алахъиз. За стхадиз чар кхъида, Къве вилелай нағъв авахъиз.

Вили цавуз мих ягъдаа, Къизил санжак галкүй лутъуз. За Аллагъдиз дад ийида, Масан стха хтуй лутъуз.

Къвалин къулухъ къарбудин тар, Къариб къушар къвез апукъда. Стха рикIел ақылтайла, Яйлух къуна шез апукъда.

Къаз къацууда, къаз къацууда, Къацаавай руш вуч лацууда. Къвалар-малар вири гана, Къацаавай руш заз къачуда.

Чаз къве вахаз са фите гъваш, Пешер алай жунадикай. Чаз къве вахаз са сур атүтI, Рагъ гецифай гүнедикай.

Къакъан дагълар къакъан хурай, Дагъустанар аквадайвал. Мумад хиз мад са руш хъуй, Чехи хъйла заз гъидайвал.

Билбилди хъиз чал ахъяина, Шезвай баяд хуравай яр. Дидеди гуз, бубад тагуз, Чан аламаз суравай яр.

Са сумавур чай эцига, Шекер квачиз хъваз тежедай. И дүньяда мад вучда за, Бала амачиз хъваз тежедай.

Агъа къама са яд ава, Хуътъуз, гатуз рагъул тежер. Рушан рикIле мурад ава, Рекъидалди лутъуз тежер.

Я Яргуна, я Шихжинет, Ярдин рекъер хъана къуба. Зи гаф хуъръуз чукъурай руш, Вав сир вугун хъана туба.

Куъльуз-куъльуз чиг къвазава, Цыльер авай арабадиз. Цаварилай цай аватрай, Чи душманрин харападиз.

Хъархъун тара къачагъ ава, Гъиле цудай валчагъ ава, Валчагъдавай куъльуз бүзме, Къардин бармак алай йезне.

Вили цавар дамар-дамар, Ушкүль юкъва кызид камар, Куъльуз-куъльуз камар къачуз, Гъиниз фида гуъл баҳтавар?

Шилесарар къиляй-къиляз, Зулуз жедай уъзумар я. Гурбагур хъай душманри чи Чаз авурди зулумар я.

Шулав царар, лацу чаарар, Табарак хъуй, табарак хъуй. Чан дидедин рикI алай хва, Ваз гъизвай свас мубарак хъуй.

Истиканар чуъхудайла, Са истикан хана завай. Таклан ваклан уълчук тайла, Къведа лутъун хъана завай.

Нехирбандин цару чанта, Таза ниси бул я гада. Хеб яйлахдай эвичинава, Мехъерардай зул я гада.

Экунилай рагъданади Гвен гуъда за буфа-буфа, Гъайиф тушни бубад къвале. Яр галачиз чугур жафа?

Хуърун гъалар какахънава, Ана авайд, икъни-шуван. Сур ахъйна килигайла, Суравайди жегъил-жаван.

За манияр лутъудай туш, Захтияр я, захтияр я. За зи гафар ваз лагъана, Игила ви ихтияр я.

Таран хилел къушар ала, Гъй лагъ рушар, пуй лагъ рушар. Къун гадайриз кълан хъайила, Ваъ лутъумир, хъуй лагъ рушар.

“Самурдин” экспедиция

КАСБУБАДИН ХКЕТАР

Аттай гаф

Папар гъиз рахкурзавай сада Касбубадивай жузуна:

- Касбуба, вун дүньядин къалахрай къиль актавнай итим я. Заз бегенмиш хъанай дишегълийрикай садаз лам, садаз кал, садази багъ ава. Ваз чиз за гынкI авуртIа хъсан я?

- Вун, дуст кас, ламрал ақъахна, кални вилик кутуна, багъдиз алад! - Жаваб гана Касбубади.

Регъув хъайи итимди къиль чиле туна.

Фекъини чубан

Икътирикай са юкъуз кесиб са кас къена. Идан мукъвабуру, фена, фекъидиз лагъана:

- Чан фекъи, ваз минет хъуй, атана, мейит кучук.

Фекъиди им хийир квачир чка тири чир хъана, багъана авуна, лагъана:

- Зи паб азарлу я, аялриз килигдай кас ача, зун къе къада, күнен са мадара авуна кучукна тур.

Пашман хъайи ибуру са сухтадиз эзер гана, чипин къейиди кучукна. И агъвалатдикай вирида фекъидиз низнет авуна. Хъель атай. са чубандиз вичи-вичики лагъана: “За ваз вұчтадIа аку!”

Са юкъуз и чубандин са кицI къена, адап винел са лит вегъена, им фекъидин патав фена.

- Чан фекъи, ятахдал серкере-

дин чубанрикай сад къена, вуна, исятда атана, ам кучукна къанда, - лагъана чубанди фекъидиз.

Фекъидиз, им хийир квай чка я лутъуз, хвеши хъана.

- Де ша, чна тадиз фена ам кучуккин.

Ибур ятахдал агакъайла:

- Заз анал лутъуз регъув хъана, къенайди чубан туш, серкеридин рикI алай кицI я, - лагъана, чубанди лит алудна къалурна.

Фекъиди, хъель атана, лагъана:

- Вахъ вуч хъана? КицIин винел дуяяр ийиз жедайди яни? Вун вучиз аси хъанва?

- Чан фекъи, ваз а рагъмет хъайди ақунайтIа... Ам гзаф регъимлу, ақвуллу кицI тир, адап серкеридин гзаф рикI алай. Серкеридин заз лагъайди я: “И кицI къейила, фекъидиз са пуд гъерин гана, капI эляйиз туна, дуяяр ийиз туна, кучук”, - лагъана чубанди.

Пуд гъер гуда лагъайла, хвеши хъайи фекъиди лагъана:

- Вичиз Аллагъди рагъмет авурай, ахътин хъсан кицI дуяйралди кучук тавун дүбз туш.

Ида капI эляяна, дуяяр авуна, кицI кучукна, ахпа чубандивай пуд гъер къан хъана. Хъель атадай чубанди лагъана:

- Бес вун кучук тавур а кесиб кас и серкеридин кицIин квачирни? Вун гъарамзада я, мад чун садни ви гафунихъ агъада. - ИкI лагъана, чубанди вичин гъилевай чумак жозурна.

Фекъи ламралай аватай хъиз хъана.

Кроссворд

Дүз царара: 3. «И дүнья са ... багъ я» (Е.Эмин). 4. Техил твадай къаб. 6. Тлач гъазурдай къаб. 9. Етим Эминан къах түръ гыйван. 10. Бегъерлу, берекатлу. 11. Цуру некледикай гъазурдай хуърек. 12. Кларабдин орган. 14. Лезги чалан дестедик акатзаяй чаларикай сад. 16. Акылдиз къери. 18. Клараб квачир як. 19. И чалан хейлин гафар лезги чала гъянава. 22. Хуърун чехиди. 23. М.Шихвердиеван «Рагъ кварталамишизва» повестдин кылин иgit. 24. Инсан. 26. Валан цуру емиш. 28. Гъалда авачир, зайиф. 29. Зегъер. 30. «Вири таб я, ... - гъахъ» (лезги мисал). 31. Гъаларин къват. 32. Гъуърчехъан.

Тик царара: 1. Тываларал акылжана як чрадай маҳсус чка. 2. Залан заттар санай масаниз хутаҳун патал тадарак. 5. Чехиядин къилин шегъер. 7. Къвалин гъйван. 8. Тым. 12. Заферан. 13. Гафунин дувулдинни эхирдин юкъва жедай морфема. 15. Дерзичидин алат. 17. Чап авун - ... авун. 20. Хуърун квай гъикаятдин къуруп эсер. 21. Такур чайра къекъевзэвиди. 25. Нефс авай, къаних. 27. Вахт, девир. 28. Чекме къевирдай еб.

Түккүрәйди:
Куругълы ФЕРЗАЛИЕВ

ЧИ ГАЗЕТДИН 30-АВГУСТДИН ТИЛИТДА ФЕЙИ КРОССВОРДДИН ЖАВАБАР

Сиягинин акъраб физвай патан царара: 1. Алибет. 2. Аманат. 3. Иервал. 4. Селигъя. 5. Гъалтун. 6. Каркун. 7. Теорик. 8. Къудрат. 9. Темпел. 10. Шұрбет. 11. Калкун. 12. Картоф. 13. Кызыгъин. 14. Къалиян. 15. Къаскъан.

Сиягинин акъраб физвай патаз акси царара: 1. Авшият. 2. Азимат. 3. Исабег. 4. Сарраф. 5. Гъулдан. 6. Келегъя. 7. Тұртур. 8. Къаблух. 9. Тедбир. 10. Шемдан. 11. Керкет. 12. Килфет. 13. Къарпуз. 14. Къузгъун. 15. Кылдин.

Чи газетдал рикI алай Вакъиф Алибеков.
К҆лар райондин Ширвановка хуър.

ВНИМАНИЮ ЧИТАТЕЛЕЙ!

В районах республики на нашу газету
можно подписаться коллективно
и индивидуально в любое время года.
Годовая подписка составляет 15 манатов.
Справки по телефону 432-92-17

"САМУР"

ША, ЛЕЗГИ ЧІАЛАЛ РАХАН!

Зи хайи шегъер - Мой родной город

Зун бакуви я.
Я бакинец (бакинка).

Ина цУудралди миллетрин
векилар яшамиш жезва.

Здесь проживают представители десятков национальностей.

Баку чехи ва иер шегъер я.
Баку большой и красивый город.

Ам Каспи гъульын къерех-
да экля хъанва.

Он расположен на берегу Каспийского моря.

Бакудихъ къадим тарихар
ава.

Баку имеет древнюю историю.

Ина дегъ чаварилай амай
гзаф имаратар музейиз эл-
ъурнава.

**Здесь многие памятники
старинны превращены в музеи.**

Ичеришегъер лагъайтIа, кыл-
ди музей я.

**А Ичеришехер - это целый
город-музей.**

Ина 1169-йисуз эцигнавай
Лезги Мискин къедалди кар-
дик ква.

Здесь до сих пор действует
Лезгинская Мечеть, построенная в 1169 году.

И къадим имарат ЮНЕСКО-
ди хъузтай медениятдин гъум-
бетрик акатнава.

Этот памятник старины входит в список памятников культуры, охраняемых ЮНЕСКО.

Баку югъ-къандивай дегиши
жезва.

Баку меняется с каждым днем.

Шегъердин цИии эцигунри
рикI шадарзава.

Новостройки города радуют глаз.

Ина гегъенш куъчярни про-
спектар кутунва.

Здесь проложены широкие улицы и проспекты.

Бакувийри чин шегъердал-
ди дамахзава.

Бакинцы гордятся своим городом.

Абурун мугъманрал гзаф
рикI ала.

Они очень гостеприимны.

Баку туристрин рикI алай
шегъеррикай я.

Туристы очень любят этот город.

ГАФАЛАГ «Алупан улуңда» гъатнавай къадим лезги гафар

(Эвел газетдин 2012-йисан 26-май,
22-июнь, 27-июль ва 30-август
тилитр

Ц

Цай буба
Цайа бубадин буба,
чехи буба
Цъкал нагъахъ,
нагъахъузвал
Цурук гъахъузвал
Цуруквал регъимсуз
Цурдцадж регъимсузвал
шем

ЦI

Цай гъед Юпитер
Цали музика
Цалим музыкант
Цуд цУуд
Цудни сад цУсад
Цудни къувэд цИкъвед
Цудни пуд цИпуд
Цудни къуд цУкуд
Цудни вад цУувад
Цудни ругуд цУругуд
Цудни уркуд цЕрид
Цудни мулькуд цЕмулькуд
Цудни цууд цЕкъуд
Цуд анзур цУуд агъзур

Чарвал

Чигит чиг
Чил 1) жаван; 2) гъаким
Чилга сув Жалгъан дагъ
Чилэ гъукум
Чирвал чирвал
Чирвилес чидай кас
Чукватур чукватур
Чур 1) шегъердин тIвар;
2) дузынлух
Чур кIеле гилан Белиждин
Чэкъ иман

Ч

христиан дин
чиг
1) жаван; 2) гъаким
Жалгъан дагъ
гъукум
чирвал
чидай кас
чукватур
1) шегъердин тIвар;
2) дузынлух
гилан Белиждин
иман

ЧI

Чекъел гъульзурдиз
Чим халис

Ш

Шакъис угъри
Шанил къушун
Шапи (шапIи) ажуз, кесиб
Шапияр ажузбур, кесибар
Шар пачагъ
Шараг бици
Шарвал пачагъвал

Шарвалан
(шарваланг)

пачагълугъ
агъали
агъалияр
сагъламвал
машгъур
назлу
къисас
баришх
шайтан, иблис
--тайланвал
пайгъамбар
къуш
къушар
Шамахи

Э

Эквер ванран сад
лагъай пай
Эки эгер
Экнагъ январь
Экуын цар част экв
Экуын шарвал гъед Венера
Элес секин
Эран Иран
Эрлэн маҳлукъ

ЧИ БУБАЙРИ ЛАГЬАНАЙ...

- Дүнья гуар я, сад акъахда, сад эвичда.
- Дүньядал сад хъсанвал, садни писвал амуқъда.
- Лезги намусди рекъида, цегъ чумахъди.
- Усал яз амуқъдалди викъегъивиледи рекъин хъсан я.
- Аттай фу кукуриз жедач.
- Гъам рикел тамир.
- Акъатай йикъахъ шехъмир.
- Чехиди авачта, чехи къванцел алуқъа.
- Деве Меккедиз финалди, адакай гъажи жедач.
- Гъульягъди вичин тум атайди рикелай алуддач, хзи вичин буба къейиди.
- Душмандихъ галаз душманвал ая.
- Душман вуна текъейтIа, адабун рекъида.
- Акъул - чирун лагъай цал я.
- Акъулдиз къуллугъ ая.
- Гъар кицхъ галаз кыл къамир.
- Кесиб рекъидайла, фекъи азарлу жеда.
- Дуст къван душман ава.
- Душман текъенамаз, кIалах тавунамаз алуддач.
- Ахпа жедай меслятдиляй виликамаз жедай дяве хъсан я.
- Сивиз тIанпар ягъя, кыл саламат амуқърай.
- Гъам чIугуртIа, дагъни уцIуъда.

ЧТО ПОЛОЖЕНО СООТЕЧЕСТВЕННИКУ?

Мурманская область относится к территории вселения категории "А", поэтому приезжие сюда соотечественники получают выплату в полном объеме. Участнику Госпрограммы полагается 60 тысяч рублей подъемных и 20 тысяч на каждого члена семьи, переселившегося с ним. Также компенсируются расходы за уплату госпошлин за разрешение на временное проживание и оформление гражданства. А еще участнику положена компенсация транспортных расходов переезд и провоз в Россию одного железнодорожного контейнера массой до 5 тонн.

“САМУРДИН” КИОСК

Редакциядай къачу

Етим Эмин. Шиирар

Стал Сулейман.
Шиирар

Седакъет Керимова
“Кылар, кыларияр”
(энциклопедиян
кIватIал)

Седагет Керимова
“Медвежий дождь”
(романы и повести)

Седакъет Керимова
“Чалакай баллада”
(хъягъай шиирарни
поэмаяр)

Müzəffər Məlikməmmədov
“Hacı Davud” (tarixi-sənədli
öcerklər)

Мульзиффер
Меликмамедов
“Kasap” (поэмаяр)

“Зи хайи эл-II” (DVD)
2-х часовую музыкально-
документальный фильм на лезгинском
языке.

“Чан дидедин” (CD)
Музыкальный альбом
ансамбля “Сувар”.

SAMUR

Baş redaktor
Sədaqət KƏRİMOVA

Redaksiyanın ünvani: AZ 1073 Ba-
ki, Mətbuat, prospekti, “Azər-
baycan” nəşriyyatı, 3-cü mərtəbə,
101-ci otaq.
www.samurpress.net
www.sedagetkerimova.com
e-mail:sedagetkerimova@gmail.com

Hesab nömrəsi
26233080000
“Kapital bank”ın 1 sayılı
Yasamal filialı
kod 200037
VÖEN 130024708

Qəzet Azərbaycan
Respublikasının Mətbuat və
Informasiya Nazirliyində
qeydə almış.
Qeydiyyat nömrəsi - 78

İndeks: 5581

Tiraj: 3000
Tel: 432-92-17